

2001. évi CXVI. törvény

a Nemzeti Földalapról¹

Hatályos: 2010. 04. 01. – 2010. 08. 31.

Az Országgyűlés az állami tulajdonban lévő termőföldvagyonnal való ésszerű gazdálkodás, a termőföldnek a mezőgazdasági termelés ökológiai feltételeire, valamint a gazdaságosság és a jövedelmezőség szempontjaira figyelemmel történő hasznosításának elősegítése, továbbá a családi gazdaságokon alapuló korszerű birtokszerkezet kialakításának előmozdítása érdekében Nemzeti Földalapot hoz létre. A Nemzeti Földalap a birtokába kerülő, állami tulajdonban lévő termőföldvagyonot a birtokpolitikai céloknak megfelelően a lehető legrövidebb időn belül hasznosítja.

Általános rendelkezések

1. § (1)² A Nemzeti Földalap az állam tulajdonában lévő, folyamatosan változó mennyiségű és elhelyezkedésű termőföldek, valamint – kivételesen – a mezőgazdasági termelést szolgáló vagy ahhoz szükséges művelés alól kivett földek összessége. Az állam ezeket a földeket mezőgazdasági és erdőgazdálkodási céllal részben vagyonnevelés útján, részben más jogcímen történő használatba adással hasznosítja, illetve a földbirtok-politikai irányelveknek megfelelően, vagy valamely közcél érvényesítése érdekében eladja.

(2)³

(3)⁴ A Kormány az agrárpolitikáért felelős miniszter és az állami vagyon felügyeletéért felelős miniszter útján évente beszámol az Országgyűlésnek a földbirtok-politikai irányelvek érvényesüléséről, a Nemzeti Földalap helyzetéről és a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. (a továbbiakban: MNV Zrt.) tevékenységéről. A beszámolóhoz csatolni kell a Nemzeti Földalap Ellenőrző Bizottság észrevételeit.

2. § (1) A Nemzeti Földalapba tartozó állami termőföldvagyon rendeltetése:

a) működőképes családi gazdaságok kialakításának elősegítése, a szakirányú végzettséggel rendelkező agrárvállalkozók földhözjutásának támogatása;

b) a földárak és -haszonberek alakulásának befolyásolása;

c) a termőföld magánosítása során létrejött, a hatékony mezőgazdasági hasznosításra alkalmatlan birtokszerkezet vidékfejlesztési célokkal összehangolt javításának, a gazdaságos birtokszerkezet kialakításának támogatása;

d)⁵ birtokösszevonási célú, valamint az állattenyésztő telepek működését biztosító önkéntes földcseréhez szükséges termőföld biztosítása;

e) a megműveletlen termőföld hasznosítása;

f) az értékes termőhelyen lévő ültetvényterületek megtartásának elősegítése;

g) különleges termesztési célok megvalósításához tartalékterületek biztosítása;

h) a magántulajdonba került, természetvédelmi oltalom alatt álló területek cseréjéhez, illetve kisajátítás esetén cserével történő kártalanításához földalap biztosítása;

i) a gyenge termőképességű területek más célú hasznosítása, helyi jelentőségű természetvédelmi területek kialakítása;

j) a hullámtéri területek, valamint a mentett oldali vízjárta területek földcseréje;

k) tározók, záportározók kialakítása;

l) szociálisan hátrányos helyzetű rétegek megélhetésének elősegítése érdekében szervezett mezőgazdasági munkavégzést szolgáló szociális földalap biztosítása;

m) törvényben meghatározott feladatokhoz földkészlet biztosítása;

n) az oktatás és a tudományos kutatás céljainak szolgálata;

o)⁶ az erdővagyonnal való tartamos (fenntartható) gazdálkodás feltételeinek segítése.

(2)⁷ A tulajdonosi jogok gyakorlása és a Nemzeti Földalap rendeltetésszerű hasznosítása a földbirtok-politikai irányelvek szerint történik. A földbirtok-politika irányelveit – ideértve a szociális földprogram szempontjait is – országgyűlési határozat állapítja meg.⁸ A földbirtok-politikai irányelvek érvényre juttatásáról, valamint a szükséges feltételek megteremtéséről a Kormány gondoskodik.

3. §⁹ A Nemzeti Földalap felett a Magyar Állam nevében a tulajdonosi jogok és kötelezettségek összességét a Nemzeti Vagyongazdálkodási Tanács (a továbbiakban: Tanács) gyakorolja, feladatait az MNV Zrt. útján, annak ügyvezető szerveként látja el.

4. §¹⁰ (1)¹¹ Az MNV Zrt. működését, különösen a földbirtok-politikai irányelvek az MNV Zrt. által történő érvényesítését az öt tagú Nemzeti Földalap Ellenőrző Bizottság (a továbbiakban: NFA ellenőrző bizottság) ellenőrzi. Az NFA ellenőrző bizottság

a) egy tagját az elsősorban egyéni mezőgazdasági termelők érdekképviselőt ellátó országos érdekképviselői szervezetek,

b) egy tagját az elsősorban a társas mezőgazdasági vállalkozások érdekképviselőt ellátó országos érdekképviselői szervezetek,

c) egy tagját az erdőgazdálkodók érdekképviselőt ellátó országos érdekképviselői szervezetek,

d) egy tagját az országos önkormányzati szövetségek,

e) egy tagját pedig a Magyar Agrárkamara

javaslatára az Országgyűlés Mezőgazdasági Bizottsága választja, illetve menti fel.

(2)¹² Az NFA ellenőrző bizottság tagja csak büntetlen előéletű magyar állampolgár lehet. Az NFA ellenőrző bizottság tagja vagy közeli hozzátartozója [Ptk. 685. § b) pont] nem lehet:

a) országgyűlési képviselő;

b)¹³ az MNV Zrt. foglalkoztatottja;

c)¹⁴ olyan gazdálkodó szervezet tagja vagy vezetője, amellyel az MNV Zrt. vagyonkezelésre vagy vagyonhasznosításra vonatkozó szerződést kötött;

d)¹⁵ haszonbérlet a Nemzeti Földalapba tartozó termőföld esetében.

(3)¹⁶ Az NFA ellenőrző bizottság tagjai közül elnököt választ, és az összes tag többségével elfogadott ügyrend szerint működik.

(4)¹⁷ Az NFA ellenőrző bizottság tagja – az (1) bekezdésben írt feladatainak ellátása során – jogosult az MNV Zrt. alkalmazottaitól tájékoztatást kérni, továbbá – a minősített adat védelmére vonatkozó szabályok betartása mellett – bármely, a Nemzeti Földalapba tartozó vagyonelem hasznosításával összefüggő iratba betekinteni.

(5)¹⁸ Az NFA ellenőrző bizottság működési feltételeiről az MNV Zrt. gondoskodik.

(6)¹⁹ Az NFA ellenőrző bizottság működése nem érinti az MNV Zrt. gazdálkodásának ellenőrzését végző, jogszabályban meghatározott szervek – így különösen az állami vagyonról szóló törvényben megjelölt Ellenőrző Bizottság – feladat-, illetőleg hatáskörét.

Helyi birtokhasznosítási bizottságok

4/A. §²⁰ (1) A pályázat elbírálásába véleményezési jogkörrel be kell vonni az érintett földrészlet fekvésének helye szerinti legalább 3, legfeljebb 5 tagú helyi birtokhasznosítási bizottságot.

(2) A birtokhasznosítási bizottság egy-egy tagját a 4. § (1) bekezdése a), b), c) és e) pontjaiban meghatározott szervezetek területi vagy helyi szervei választják meg a településen (fővárosban a kerületben) termőföldtulajdonnal rendelkező, illetőleg termőföldet használó és mezőgazdasági tevékenységet folytató természetes személyek – ideértve a jogi személyek és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek törvényes képviselőit is – köréből.

(3) A birtokhasznosítási bizottságokba be kell vonni a települési (fővárosban a kerületi) önkormányzat által megválasztott egy tagot is.

(4)²¹ A birtokhasznosítási bizottságok megszervezésével és működésével kapcsolatos feladatokat az MNV Zrt. az egyéni mezőgazdasági termelők, a társas mezőgazdasági vállalkozások, az erdőgazdálkodók érdekképviselői szervezetei, a helyi (fővárosban a kerületi) önkormányzatok, valamint a területi agrárkamara közreműködésével látja el.

(5)²² A birtokhasznosítási bizottság létrejöttének és működésének rendjét a Nemzeti Földalap Ellenőrző Bizottság véleményének kikérésével az agrárpolitikáért felelős miniszter rendeletben állapítja meg.²³

(6)²⁴ A helyi birtokhasznosítási bizottság ellátja a – törvény által – hatáskörébe utalt feladatokat is.

5. §²⁵

A Nemzeti Földalapba tartozó földrészletek

6. §²⁶ (1)²⁷ A Nemzeti Földalapba tartozik:

a)²⁸ az állami tulajdonban lévő termőföld, valamint a mezőgazdasági termelést szolgáló vagy ahhoz szükséges művelés alól kivett, állami tulajdonú terület;

b)²⁹

c) az a termőföld, valamint az a mezőgazdasági termelést szolgáló vagy ahhoz szükséges művelés alól kivett terület, amelynek tulajdonosa nem állapítható meg;

d) a termőföldek megközelítését szolgáló állami tulajdonban levő utak, a közutak kivételével.

(2)–(3)³⁰

7. §³¹ (1) E törvény erejénél fogva a Nemzeti Földalapba kerül az állam által bármely jogcímen megszerzett termőföld.

(2) Nem kerül a Nemzeti Földalapba az a földrészlet, amelynek a Magyar Állam által történő megszerzésére országos közút megépítése érdekében került sor.

(3) A Nemzeti Földalapba kerül a (2) bekezdés szerint megszerzett, de országos közút építésére fel nem használt termőföld, feltéve, hogy annak eredeti tulajdonosa az elővásárlási jogával nem él.

8. § (1)³² Az államot a termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény (a továbbiakban: Tft.)³³ szerinti sorrendben elővásárlási jog illeti meg minden termőföldre, kivéve azt, ami a Tft. hatálybalépése előtt zártkerti földrészletnek minősült (a továbbiakban: zártkerti föld). Az elővásárlási jogot az állam képviselőjében az MNV Zrt. gyakorolja.

(2)³⁴ A tulajdonos a vételi ajánlatot az MNV Zrt.-nek köteles megküldeni.

(3)³⁵

(4)³⁶ Az (1) bekezdés szerinti, államot megillető elővásárlási jog – a hozzátartozó (Ptk. 685. § b) pont) javára történő tulajdonátruházás kivételével – termőföld, illetve tanya tulajdonának részben, vagy egészben ingyenes átruházása esetén is gyakorolható. Ebben az esetben az ingyenesen, vagy részben ingyenesen szerző fél kötelezettsége helyébe az MNV Zrt. – kisajátítási

kártalanításra irányadó szabályok szerinti – fizetési kötelezettsége lép. A fizetési kötelezettség mértékének megállapítása és a kötelezettség teljesítése tekintetében egyebekben a kisajátítási eljárásra vonatkozó szabályok az irányadók.

9. § (1)³⁷ A termőföld tulajdonosa az MNV Zrt.-hez intézett írásbeli nyilatkozattal ingyenesen vagy ellenérték megjelölésével felajánlhatja termőföldjét a Magyar Állam javára.

(2) A felajánlást vissza kell utasítani, ha az zártkerti földre vonatkozik.

(3)³⁸ Nem lehet az ajánlatban közölt áron megvásárolni a felajánlott termőföldet, ha az ajánlati ár a helyben kialakult piaci árat meghaladja.

10. § (1)³⁹ A Nemzeti Földalapba tartozó földrészletekről az MNV Zrt. vagyon-nyilvántartást vezet, ami tartalmazza a hasznosítás módjára vonatkozó javaslatot is.

(2)⁴⁰ A vagyon-nyilvántartástól elkülönülten kell nyilvántartani az olyan mezőgazdasági művelésre alkalmatlan (belvizes, szikes stb.) földrészleteket, amelyeknek a Magyar Állam javára történő megvásárlása, és természetvédelmi vagy vízkár-elhárítási célú vagyonkezelése indokolt.

11. §⁴¹ Az MNV Zrt. a székhelyén, az internetes honlapján, az agrárpolitikáért felelős miniszter által vezetett minisztérium hivatalos lapjában, valamint a földrészlet fekvése szerinti települési (fővárosban a kerületi) önkormányzat polgármesteri hivatalánál történő kifüggesztés útján rendszeresen közzéteszi a Nemzeti Földalapba tartozó értékesítésre, vagyonkezelésre vagy haszonbérbeadásra szánt földrészletek jegyzékét.

12. §⁴² Az MNV Zrt. a Nemzeti Földalapba került három hektárnál kisebb területű földrészletek összevonására tervet készít, s ennek alapján kezdeményezi az ingatlanügyi hatóságnál új, legalább három hektár területű földrészletek kialakítását.

A Nemzeti Földalapba tartozó földrészletek hasznosítása

13. §⁴³ (1)⁴⁴ Az MNV Zrt. a Nemzeti Földalapba tartozó termőföldvagyont a földrészlet nyilvános pályázat vagy árverés útján történő eladásával, illetve nyilvános pályázat útján haszonbérbe adásával vagy vagyonkezelésbe adásával hasznosítja.

(2)⁴⁵ Az MNV Zrt. a mezőgazdasági igazgatási szerv határozata alapján termőföld részarány-tulajdonával rendelkező magánszemélynek – az AK érték erejéig – termőföldet ajánlhat fel.

(3) Az eladás, illetőleg haszonbérbe adás során előnyben kell részesíteni a földbirtok-politikai irányelvekben meghatározott feltételeknek megfelelő személyeket.

(4)⁴⁶ Vonalas infrastrukturális létesítmények, továbbá közérdekű cél megvalósítása érdekében történő eladás, csere, illetőleg haszonbérbe adás esetén az (1) bekezdésben foglaltakat nem kell alkalmazni. Közérdekű célnak minősül különösen a hulladékgazdálkodási, a közszolgáltatási, a szociális és egészségügyi létesítmény létesítése.

(5)⁴⁷ A (4) bekezdés szerinti eladás, csere, illetőleg haszonbérbe adás esetén a szerződéskötést megelőzően 30 nappal nyilvánosságra kell hozni a tervezett szerződés tárgyait, vagyoni értékeit.

(6)⁴⁸

(7)⁴⁹ Az MNV Zrt. a Nemzeti Földalapba tartozó földrészletet birtokösszevonási célú önkéntes földcserében részt vevő személy tulajdonában álló földrészletre, az állattenyésztő telepek működésének biztosítása, vagy más fontos közérdekű cél megvalósítása érdekében cserélheti, illetőleg telekalakítás végrehajtásához szükséges tulajdonjogi változást eredményező megállapodást köthet.

(8)⁵⁰ Addig, amíg az MNV Zrt. az (1)–(6) bekezdésekben meghatározott módon nem tudja a vagyonkezelésében levő termőföldet hasznosítani, külön törvényben foglaltaknak megfelelően gondoskodik a termőföld termőképességének fenntartásáról.

(9)⁵¹

(10)⁵² A Tanács a vagyoni körébe tartozó vízlevezető árkokat térítésmentesen az azok fenntartására jogosultak tulajdonába, illetve vagyonkezelésébe adhatja.

13/A. §⁵³ (1)⁵⁴ A Nemzeti Földalap vagyoni körébe tartozó vagyon vagyonkezelésére, hasznosítására, értékesítésére és nyilvántartására az állami vagyonra vonatkozó külön törvény rendelkezéseit az e törvényben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2)⁵⁵ A Nemzeti Földalap vagyoni körébe tartozó földrészletek tekintetében a művelési ág megváltoztatást, más célú hasznosítást vagy a rendes gazdálkodás körét meghaladó beruházást végrehajtani kizárólag az MNV Zrt. hozzájárulásával lehet.

(3)⁵⁶ Az MNV Zrt. az 55. évet betöltött, saját jogú nyugellátásban részesülő tulajdonostól, továbbá az öregségi nyugdíjkorhatárt betöltött tulajdonostól a termőföldet – ideértve a védett vagy védelemre tervezett természet területnek minősülő termőföldet is – a Kormány rendeletében előírt feltételek fennállása esetén életjáradék fizetése ellenében a Magyar Állam javára megvásárolhatja. Az életjáradék program fedezetét – amennyiben az az MNV Zrt. bevételeiből nem finanszírozható – a központi költségvetés biztosítja.

(4)⁵⁷

(5)⁵⁸

(6)⁵⁹ Az MNV Zrt. a vagyoni körébe tartozó termőföld termőképességének fenntartásával, valamint a művelés alól kivett területekkel összefüggő gazdálkodási feladatokat ellátó személyt pályázat útján választja ki. A pályáztatási szabályzatot – az NFA ellenőrző bizottság véleménye alapján – a Tanács hagyja jóvá.

14. §⁶⁰ (1)⁶¹ A termőföld értékesítésére, illetve haszonbérletére irányuló pályázati felhívást az MNV Zrt. hirdeti meg.

(2)⁶² A pályázati felhívást, valamint benne az értékesítésre, illetve a haszonbérbe adásra kerülő földrészletek jegyzékét az MNV Zrt. hivatali helyiségében, internetes honlapján, valamint a földrészlet fekvése szerinti települési (fővárosban a kerületi)